

POGLED IZ HAGA

Zašto saradivati s Međunarodnim sudom?

Predsednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, Theodor Meron, obavestio je prošle sedmice Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija o nesaradnji Srbije i Crne Gore (SCG) s Međunarodnim sudom. Od tada, političari i mediji spekulišu o posledicama koje taj čin može imati po SCG. Tako se oni, na primer, pitaju kako će to uticati na šanse SCG da uđe u Evropsku uniju, kao i da li će međunarodne institucije slediti primer Sjedinjenih Američkih Država i otkazati finansijsku pomoć. Razmatranje takvih negativnih ekonomskih i političkih posledica jeste važno, ali to nije suština saranje sa Međunarodnim sudom.

Kao prvo, saradnja s Međunarodnim sudom je međunarodna zakonska obaveza. Sve države članice Ujedinjenih nacija, a ne samo SCG i države bivše Jugoslavije, imaju zakonsku obavezu da saraduju s Međunarodnim sudom. Posmatrači su primetili da nesaradnja s Međunarodnim sudom služi kao primer nespemnosti i nesposobnosti SCG da ispuni svoje međunarodne obaveze. Drugim rečima, kako se međunarodne institucije mogu osloniti na SCG da ispuni svoje obaveze prema njima kad država ne poštuje svoje obaveze prema Međunarodnom sudu?

Kao drugo, SCG i prema domaćim zakonima ima obavezu da saraduje s Međunarodnim sudom. U skladu s članom 1 "Zakona o saradnji SCG s MKSJ-om" država će *"poštovati i sprovoditi sudske odluke i presude i ukazivati pravnu pomoć istražiocima Međunarodnog suda"*. Prema tome, kako su komentatori primetili, nesaradnja s Međunarodnim sudom služi kao primer nepoštovanja vladavine prava od strane SCG uopšte.

Međutim, postoji još jedan razlog zbog kojeg SCG mora da saraduje s Međunarodnim sudom. Srpski ga političari nikad ne spominju, a i retko se pojavljuje u štampi. Taj razlog se tiče žrtava i njihovih porodica. Svako ko čita optužnice Međunarodnog suda ne može a da ne prepozna težinu zločina navedenih u optužnici i ogroman značaj izvođenja odgovornih za te zločine pred lice pravde.

Na primer, u optužnici protiv generala Nebojše Pavkovića, Vladimira Lazarevića, Sretena Lukića i Vlastimira Đorđevića, Međunarodni sud navodi da su snage pod njihovom kontrolom počinile brojne zločine, uključujući ubistvo preko 700 ljudi čija su imena navedena u optužnici i deportaciju preko 800.000 civila, kosovskih Albanaca. Samo jedan među tim zločinima je silovanje i ubistvo osam žena, kosovskih Albani, iz mesta Ćirez u martu 1999, čija su tela bačena u bunar. Porodice žrtava ovog i sličnih zločina zaslužuju pravo na istinu. Oni zaslužuju pravdu.

Međunarodni sud se oslanja na pomoć država, između ostalog, u hapšenju optuženih i uručenju dokumenata, te pristupu svedocima i mestima zločina. Ta saradnja je od

ključnog značaja za napore Međunarodnog suda da utvrdi istinu o tome šta se desilo u predmetima koje istražuje, bez obzira da li traženi dokazi služe odbrani ili tužilaštvu.

Predsednik Međunarodnog suda, Theodor Meron, 4. maja prijavio je SCG Savetu bezbednosti zbog propusta da izvrši naloge za hapšenje i odgovori na zahteve Međunarodnog suda kojima se traži objašnjenje za takve propuste. Predsednik je takođe kazao da SCG nije osigurala Tužilaštvu Međunarodnog suda pristup dokazima i svedocima.

Predsednik ozbiljno shvata pitanje prijavljivanja države Savetu bezbednosti zbog nesaradnje. On ili ona pažljivo razmatra izveštaje tužioca, a u nekim slučajevima i sekretara, o nivou saradnje neke države i tek nakon toga donosi odluku o tome da li je potrebno preduzeti dalje korake. Predsednik je i ranije prijavljivao SCG Savetu bezbednosti, kao i Republiku Hrvatsku.

Treba spomenuti da tužilac postupa pravično u pripremi procene saradnje neke države. Tako naprimer, dok je u prošlosti više puta kritikovao propust Hrvatske da saraduje s Međunarodnim sudom, tužilac je nedavno bio u mogućnosti da izvesti da je hrvatska vlada u potpunosti ispunila zahteve za pristup dokumentima, arhivama i svedocima, da je pomogla pri predaji osmorice visokopozicioniranih optuženih i preduzela uverljive mere da otkrije boravište generala Ante Gotovine, koji je optužen za zločine počinjene protiv većinskog srpskog stanovništva tokom i nakon operacije "Oluja" 1995. godine.

Saradnja s Međunarodnim sudom ne treba da bude obaveza na koju države u najboljem slučaju pristaju s negodovanjem i, koju u najgorem slučaju, namerno nastoje da izbegnu, kao što se ovde događa. Saradnja s Međunarodnim sudom takođe ne treba da bude motivisana finansijskim ili političkim interesima. SCG treba da ima iskren interes da poštuje vladavinu zakona.

Najvažnije, SCG bi trebalo da deli želju Međunarodnog suda da otkrije ko je, između ostalog, počinio zločine kao što su silovanje i ubistvo osam žena, kosovskih Albanci, iz mesta Ćirez i ubistvo 700 civila, kosovskih Albanaca. Nesaradnja s Međunarodnim sudom može da ima ozbiljne ekonomske i političke posledice, ali najozbiljnija posledica je ta da SCG donosi razočaranje žrtvama teških zločina počinjenih u bivšoj Jugoslaviji.

Outreach Programme

outreach@icty.org